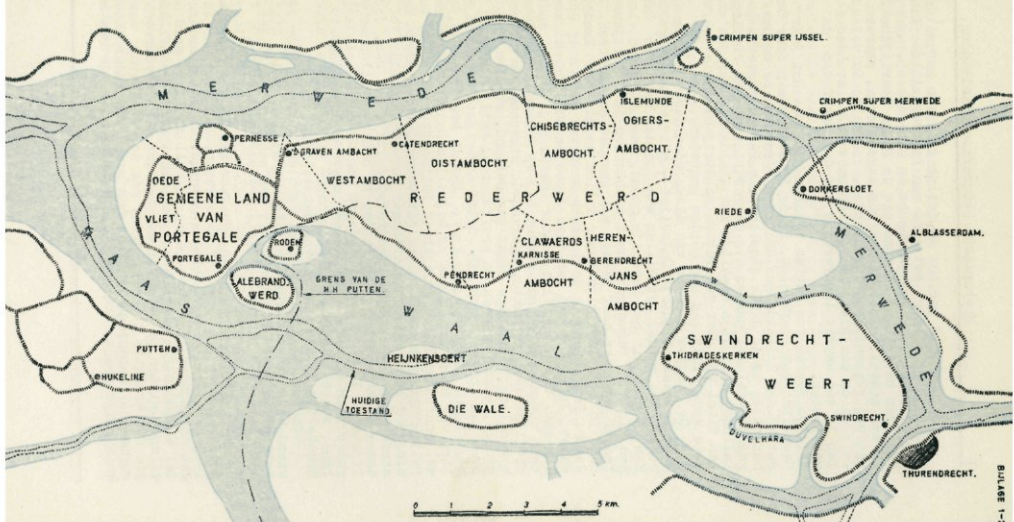

HET EILAND IJSSELMONDE IN 1300.

afb. 3. Reconstructie van het eiland IJsselmonde in 1300. De grotere omdijkte eenheden in het oosten zijn de Zwijndrechtsewaard en de Riederwaard, de kleinere in het westen Poortugaal, Albrandwaard en Rhooen. Het westelijk deel van het eiland, met onder meer de oude ambachten Katendrecht, 's-Gravenambacht, Pernis en het gebied van het latere Hoogvliet, behoorde als 'Putten over de Maas' aan de heren van Putten. Deze reconstructie is onderdeel van een historisch-geografische inleiding bij het in 1938 gepubliceerde Streekplan IJsselmonde ('Het eiland IJsselmonde in 1300', in: Sub-Commissie van Advies voor de uitbreidingsplannen in Zuid-Holland, *Streekplan IJsselmonde*, 's-Gravenhage 1938 bijlage 1-2, t.o. 5,15). (GAR, bibliotheek 12D38)

1. [1000-1300]

Vroege tekenen van een dorpsregio dateren van de eerste eeuwen na het jaar 1000. Hoewel bewoning in de regio al vanaf de achtste eeuw voorkwam in kleine gehuchten op rivieroever, viel het ontstaan van de meeste dorpen samen met de zogenoemde Grote Ontginning die van 1000 tot 1300 plaatsvond in een groot deel van het graafschap Holland. Ten noorden en zuiden van de centraal gelegen rivier de Maas verscheen

een 'dorpslandschap' langs veenkreken en rivieren. Het bestond uit kleine, nieuwe agrarische nederzettingen van vrije boeren, betrokken bij de ontginning van de uitgestrekte en vochtige veengebieden die aanleg van dijken en dammen vereiste. Tegelijk met het ontginningsproces en de bijbehorende transformatie van het landschap ging de ontwikkeling van bestuurlijk-territoriale structuren verder, ook op lokaal niveau. Hand in hand met de nieuwe ontginning vormden